

УДК 339.564:63:061.1ЄС(045)

EXPORT OF AGRICULTURAL PRODUCTS TO EU COUNTRIES: STATUS AND PROSPECTS**ЕКСПОРТ АГРОПРОДУКЦІЇ У КРАЇНИ ЄС: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

Нурч С.В./Гирич С.В.

с.т.с., ас.проф./к.т.н., доц.

ORCID : <http://orcid.org/0000-0002-0342-092X>

Василюшина О.В./Василишина О.В.

с.р.с., ас.проф./к.пед.н., доц.

ORCID : <https://orcid.org/0000-0001-9906-516X>

Vinnitsia Institute of Trade and Economics of State University Trade and Economics,

Vinnitsia, Soborna, 87, 21050

Вінницький торговельно-економічний інститут

Державного торговельно-економічного університету, Вінниця, Соборна, 87, 21050

Анотація. В роботі розглядається стан та перспективи експорту агропродукції у країни ЄС. Зазначається, що повномасштабного вторгнення росії завдало значної шкоди економіці України і, як наслідок, значно скоротило надходження коштів до бюджету, що суттєво впливає на обороноздатність країни. Тому нарощування обсягів експорту агропродукції на світові ринки, перш за все в країни ЄС є питанням державної безпеки. Для підтримки економіки України в екстремально важкий період Європейський Союз офіційно скасував мита на українські товари, що створило проблеми для європейських фермерів, які тепер постали перед труднощами зі збутом власної продукції.

В статті досліджено основні причини блокування експорту вітчизняної агропродукції. Проаналізовано спільні зусилля України та ЄС щодо пошуку шляхів виходу із кризової ситуації, що склалась.

Ключові слова: агропродукція, зерно, експорт, мито, квоти, торговельні відносини, лібералізація, ембарго, криза, розблокування.

Вступ.

Сьогодні перед Україною стоять небачені за всю історію незалежності виклики. Повномасштабне військове вторгнення росії завдало серйозної шкоди нашій державі, перш за все українській економіці. У зв'язку із окупацією частини території, значними втратами робочої сили через міграцію та призов до армії порушена виробнича та торговельна діяльність. На стан економіки України суттєво впливають атаки росії на об'єкти енергетичної інфраструктури, блокування портів і пошкодження металургійних заводів та інших промислових підприємств. Через закриття морських портів, невдовзі після повномасштабного вторгнення, значно скоротився експорт агропродукції, залізної руди, сталі та продукції хімічної промисловості. Така ситуація призвела до значних скорочень валютних надходжень і, як наслідок, до зниження ВВП на 30% за підсумками 2022 року. У зв'язку із вищевикладеним життєвоважливим завданням для України є відновлення та нарощування експорту продукції, що в свою чергу напряму впливає як на військові успіхи, так і на швидкість післявоєнного відновлення. І якщо суттєве збільшення експорту залізної руди, сталі та продукції хімічної промисловості, на сьогодні, досягти досить проблематично, то щодо експорту агропродукції і перш за все зерна є значні досягнення і не менш обнадійливі перспективи.

Основний текст.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показує, що дослідженням ринку агропродукції України та її експортним можливостям займалося доволі широке коло науковців: Гончар Ю., Жигadlo В., Кафлевська С., Майстро С., Саблук Р., Шаповалова Н. та інші. Проте після повномасштабного військового вторгнення росії ситуація з експортом агропродукції і перш за все зерна схильна до суттєвих змін, а тому потребує постійного та системного аналізу.

Метою статті є аналіз зусиль України та ЄС щодо пошуку шляхів виходу із кризової ситуації пов'язаної із експортом вітчизняної агропродукції.

Одним із важливих напрямів Національної економічної стратегії до 2030 року, яку затвердив Кабінет Міністрів України є європейська та євроатлантична інтеграція (реалізація стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в ЄС та в Організації Північноатлантичного договору).

Сьогодні Україна, враховуючи воєнний стан, не може бути активним та повноправним учасником міжнародних інтеграційних процесів у найрозвинутішому гео економічному сегменті - Європейському Союзі. Проте, неможливість широкомасштабної міжнародної економічної інтеграції не означає відмови від курсу на посилення співпраці із країнами Західної Європи. Набуття чинності Угоди про асоціацію між ЄС та Україною, її окремої складової – зони вільної торгівлі дало потужний імпульс розвитку національної економіки під егідою Європейського Союзу. Однак, повномасштабне військове вторгнення росії, і як наслідок, загострення економічної кризи, змусили відтермінувати реалізацію деяких положень Угоди. Проте з метою підтримки економіки країни в екстремально важкий період Європейський Союз офіційно скасував мита на українські товари. 4 червня 2022 року набув чинності Регламент Європейського Парламенту та Ради № 2022/870 про тимчасові заходи з лібералізації торгівлі.

Відповідно до положень Регламенту тимчасово (на один рік) призупинені тарифи, які прописані в Угоді про асоціацію між ЄС та Україною, а саме:

- мита для промислової продукції;
- призупинення застосування системи вхідних цін для фруктів та овочів;
- призупинення усіх тарифних квот для сільськогосподарської продукції;
- призупинення антидемпінгових мит на імпортовані товари походженням з України;
- призупинення застосування глобальних захисних заходів щодо українських товарів.

В свою чергу, лібералізація торгових відносин передбачає, що Україна буде дотримуватися європейських правил: походження товарів та відповідних процедур в рамках Угоди про асоціацію, утримання від будь-яких нових обмежень на імпортовані товари з ЄС, повага України до демократичних принципів, прав людини та основних свобод, верховенства права, боротьба з корупцією. Мета зазначених ліберальних змін допомогти українським виробникам та експортерам витримати навантаження війни та зміцнити свої позиції на європейському ринку.

6 червня 2023 року набув чинності Регламент Європейського Парламенту та Ради № 2023/1077 від 31 травня 2023 року про продовження ЄС ще на рік заходів з тимчасової лібералізації торгівлі з Україною, які охоплюють скасування усіх

мит, квот і торговельних захисних обмежень щодо українського експорту.

Регламент 2023/1077, окрім продовження лібералізації торгівлі для України до червня 2024 року, суттєво змінив процедуру, яку можуть використовувати Європейська комісія або члени ЄС для того, щоб боротися зі зростанням українського імпорту. Якщо початково згідно з Регламентом 2022/870 передбачалася стандартна процедура захисного розслідування, то в Регламенті 2023/1077 йдеться вже про надзвичайно заполітизовану і досить непрозору процедуру. Так, у разі заподіяння або загрози заподіяння значних складнощів (cause, or threaten to cause, serious difficulties) європейським виробникам ст. 4 Регламенту 2022/870 давала право за ініціативою постраждалих європейських виробників/асоціацій, або Єврокомісії, або члена ЄС ініціювати захисне розслідування, яке повинно було розпочинатися після публікації офіційного повідомлення. Сама процедура розслідування була досить тривалою (до шести місяців) і передбачала можливість надання усіма зацікавленими особами (в першу чергу українськими аграріями) своїх коментарів/інформації тощо. Слід зазначити, що Регламент 2022/870 передбачав аналіз широкого кола економічних показників європейських виробників для всебічного і об'єктивного аналізу реального впливу українського імпорту на європейські галузі. Після збору всієї необхідної інформації у Єврокомісії було три місяці на ухвалення відповідного рішення. Ст. 4 в редакції Регламенту 2023/1077 зазнала кардинальних змін. Тепер навіть слово "розслідування" вже не вживають, натомість використовують незрозумілий термін "оцінка (assessment) ситуації". Зокрема, передбачається, що Єврокомісія що два місяці моніторить ситуацію з імпортом і інформує членів ЄС про результати такого моніторингу. Якщо є підстави вважати, що відбулося погіршення (adverse effects), Європейська комісія з власної ініціативи або з ініціативи членів ЄС ініціює процедуру оцінки. Слід зазначити, що Єврокомісія не публікує жодних повідомлень та ніяк не інформує зацікавлених осіб про ініціювання процедури оцінки. Процедура триває три місяці, і тільки після її завершення Європейська комісія офіційно публікує свої висновки й надає зацікавленим особам 10 днів для коментарів. Крім того, Регламент 2023/1077 суттєво звузив перелік економічних показників, які Єврокомісія повинна проаналізувати, обмежившись, по суті, трьома обов'язковими показниками (проти восьми, які були визначені у Регламенті 2022/870). Можливим результатом розслідування/процедури оцінки може бути відновлення мит та інших заходів, передбачених Угодою про асоціацію. Така норма є юридично виваженою адже фактично ЄС надав додаткову лібералізацію саме за цією угодою. При цьому обидва регламенти передбачають, що у виняткових ситуаціях дозволяється запроваджувати будь-які превентивні заходи, які потрібні. Саме відповідно до даного пункту Регламенту Єврокомісія намагається впровадити заборону імпорту [3].

Скасування Європейським Союзом мита на українські товари у червні 2022 року було максимально доречними, адже на початку російської агресії імпорт з України був майже повністю заблокований, і становив не більше 200 тис. тонн агропродукції на місяць. Завдяки лібералізації торгівлі з ЄС Україні вдалося у 2022 році наростити експорт до ЄС, який склав 27,9 млрд доларів. ЄС не лише

прибрав квоти і мита для української продукції, але і прибрав автомобільні дозволи на період дії воєнного стану в Україні. За результатами 2022 році 55% взаємного товарообігу припав саме на європейські країни [8].

Наприклад, імпорт зерна з України в ЄС у 2021 році складав 287 тисяч тонн, у 2022 році — 2,849 млн тонн. Щодо кукурудзи — до війни з України до ЄС надходило 7,309 млн, у 2022 році цей обсяг зріс до 12 млн тонн. Те ж стосується рапсу та соняшнику. До 24 лютого ЄС імпортував 25 тис. тонн соняшникового насіння, а в 2022 році цей показник зріс до 1,85 млн тонн. Це створило певні проблеми у країнах східної Європи. Імпорт українського соняшника в Болгарію збільшився з близько 3 тис. тонн у 2021 році до 892 тис. у 2022-му. У Румунії, Угорщині, Болгарії, Польщі та Словаччині спостерігається величезний обсяг зростання українського експорту пшениці, рапсу, кукурудзи та інших культур [3].

Таким чином, тимчасова лібералізація торгівлі з Україною створили проблеми для європейських фермерів (особливо у прикордонних країнах), які тепер постали перед труднощами зі збутом власної продукції. Спочатку фермери Польщі та інших сусідніх країн намагалися фізично зупинити український імпорт, блокуючи пункти пропуску на кордоні тощо. Однак потім відповідні уряди запровадили індивідуальні заборони імпорту на рівні держав. Дана ситуація застала Єврокомісію шукати шлях для захисту європейських виробників. Після обговорення даного питання Європейська комісія 2 травня 2023 року заборонила імпорт української кукурудзи, пшениці, рапсового та соняшникового насіння до Болгарії, Угорщини, Польщі, Румунії та Словаччини (Імплементативний регламент Комісії ЄС 2023/903). Зокрема, ст. 1 Регламенту визначає, що випуск у вільне обіг або розміщення під процедури митного складу, вільної зони або внутрішньої переробки для пшениці (код товару 1001), кукурудзи (код товару 1005), ріпаку (код товару 1205) та насіння соняшника (код товару 1206), походження з України, можливі у всіх країнах-членах ЄС, окрім Болгарії, Угорщини, Польщі, Румунії та Словаччини. Можливість переміщення відповідних культур територією цих п'яти держав-членів під процедурою спільного транзиту залишається. Також, Болгарія, Угорщина, Польща та Словаччина зобов'язалися скасувати односторонні заходи щодо пшениці, кукурудзи, ріпаку та насіння соняшника та будь-якої іншої продукції, що надходить з України [11]. Початково передбачалося, що заборона діятиме до 5 червня. Однак того дня Єврокомісія прийняла ще один Імплементативний регламент 2023/1100, яким дію заборони продовжили до 15 вересня.

У Міністерстві закордонних справ України сформулювали ряд причин, з яких не варто продовжувати заборону на імпорт українського збіжжя до країн ЄС [7]:

- Україна та Євросоюз створили спільну координаційну платформу, у межах якої пропрацювали всі застереження з боку деяких європейських країн;

- експорт української сільськогосподарської продукції не є причиною дестабілізації європейського ринку. Попри заборону Єврокомісії та тривалу відсутність імпорту українських зернових, проблеми фермерів Словаччини, Польщі, Румунії та Угорщини не були врегульовані. Необхідно, щоб насамперед

їхні уряди знайшли національні рішення, і точно не користуючись з обмежень для України. Для цього Брюссель має низку інструментів підтримки;

- штучне обмеження українського експорту вигідно для РФ, яка є конкурентом України на світових ринках зерна. Для неї заборон на ринку ЄС немає. Скорочення постачання українського зерна означає можливість для Росії заробляти більше грошей на війну проти України;

- заборона на імпорт в принципі протиправна. Вона порушує Угоду про асоціацію між Україною та ЄС, а також принципи й норми Єдиного ринку ЄС.

Крім того переважна більшість держав-членів Європейського Союзу не підтримала продовження після 15 вересня ембарго на імпорт зерна з України. Європейська комісія прийняла рішення не продовжувати обмеження на імпорт української агропродукції після 15 вересня. У ЄК зазначили, що завдяки роботі спеціальної координаційної платформи та тимчасовим заходам, запровадженим у травні цього року, вплив українського зерна на ринок п'яти сусідніх держав зник і вдалося налагодити експорт до країн за межами ЄС. Україна також погодилася протягом 30 днів запровадити додаткові заходи, зокрема систему експортного ліцензування, щоб уникнути стрибків цін у сусідніх державах. Крім того, відповідні органи в Україні взяли на себе зобов'язання окремо стежити за експортом чотирьох категорій товарів.

Незважаючи на аргументи України та прийняті ЄК рішення Польща, Угорщина і Словаччина запровадили власну заборону на ввезення зерна з України. Причиною для таких заходів влада країн, що межують з Україною, називає вплив ввезення українського зерна на економіку: хоча продукція призначена для транзиту, вона осідає на локальних ринках, через що страждають місцеві фермери. І якщо Словаччина лише продовжила попередні обмеження Єврокомісії до кінця року то Польща додала до них борошно та корми. Угорщина розширила заборону на низку інших товарів, про які раніше не йшлося (зокрема, йдеться про перелік у 24 різновиди товарів, а саме вина, яловичини, кукурудзи, насіння соняшнику та ячменю). Додаткові заборони Угорщини значною мірою символічні, бо Україна не експортує в цю країну багато м'яса та іншої агропродукції, щодо польських обмеження, то вони суттєво вплинуть на значну частину вітчизняного експорту.

Влада України розкритикувала рішення Польщі, Угорщини та Словаччини продовжити заборону на ввезення сільгосппродукції з України, адже така заборона має як моральний (незважаючи на війну в Україні, країни-сусіди не готові жертвувати своїми власними економічними інтересами) так і юридичний (країни, що входять до ЄС виступають проти рішення Європейської комісії) підтекст.

Заборона імпорту до окремих країн-членів ЄС є очевидним порушенням Угоди про асоціацію. Тим більше, що Україна майже не отримує зауважень щодо якості експортованої до Європи агропродукції. Приблизно фіксується 2-3 таких повідомлень на місяць. Оскільки Україна є членом Європейської системи швидкого оповіщення про харчові продукти (RASFF), тому відповідні державні органи оперативно реагують на подібні зауваження. Щодо фітосанітарних процедур Україна фактично не отримує нотифікацій (офіційних повідомлень).

Оскарження заборони на рішення окремих країн-членів ЄС продовжити заборону на ввезення сільгосппродукції з України має ряд процедурних етапів. Спир складається з консультацій (до 30 днів); створення арбітражної групи, яка розглядатиме спір (строки залежать від України як ініціатора спору та ЄС як відповідача); розгляд спору арбітражною групою (протягом 120-150 днів); визначення розумного строку для виконання рішення арбітражної групи (30 днів або інший строк за домовленістю сторін). Якщо ЄС не погодиться виконати прийняте рішення, Україна матиме можливість вимагати добровільну компенсацію або призупинити дію еквівалентних зобов'язань стосовно ЄС (наприклад, заборонити імпорту для найбільш чутливих статей європейського імпорту в України чи застосувати імпорнтні мита на такий імпорту). Важливо зазначити, що Україна вже має досвід участі у спорі на підставі Угоди про асоціацію (спир щодо лісу-кругляка).

Окрім того, заборона імпорту порушує угоди СОТ. Відповідно, Україна може ініціювати спір за процедурами СОТ, який охоплює наступні стадії: консультації (до 60 днів); створення групи експертів та вибір експертів (строки залежать від України як ініціатора спору та ЄС як відповідача); розгляд спору групою експертів (6-9 місяців); розгляд Апеляційним органом (60-90 днів); затвердження рішення Органом з вирішення спорів; виконання рекомендацій (до 15 місяців). Знову ж таки, у разі відмови ЄС виконати рішення Україна може вимагати компенсацію або призупинити дію еквівалентних зобов'язань. Станом на сьогодні Апеляційний орган не працює, однак це не мало би стати на заваді, оскільки СОТ за участю ЄС вже використав на практиці два альтернативні механізми розгляду суперечки – арбітраж або багатостороння домовленість про проміжний апеляційний арбітраж (MPIA).

Слід наголосити, що ініціювання Україною спору або на підставі Угоди про асоціацію, або на підставі Угод СОТ не означає, що нашій державі доведеться пройти увесь спір до кінця. Справа у тому, що таке ініціювання може створити додатковий офіційний майданчик для перемовин між Україною та ЄС для пошуку можливого рішення проблеми. Так, як показує статистика СОТ, близько 20% суперечок вирішуються саме на етапі консультацій.

Щодо введення заборони на ввезення зерна з України деякими країнами ЄС Єврокомісія заявила, що такі дії суперечать спільним рішенням ЄС, нормам європейського права. І якщо заборона не буде скасована до таких країн можуть бути застосовані штрафи. Утім, через європейську бюрократію застосування цих санкцій – доволі тривала процедура [6].

На черговому засіданні Європейський парламент вирішив внести зміни до пропозиції Єврокомісії щодо призупинення імпорнтних мит і квот на український сільськогосподарський експорт до ЄС ще на один рік. Депутати повернули документ до профільного комітету з міжнародної торгівлі Європарламенту, який вже підтримав аналогічне рішення, аби той почав переговори про внесення змін до пропозиції Єврокомісії з Радою ЄС [2].

На початок травня 2024 року ЄС остаточно дозволив Україні експортувати її сільськогосподарську продукцію до блоку без квот і мит ще до 5 червня 2025 року, але із запобіжниками для захисту інтересів європейських аграріїв. Це

означає, що Єврокомісія може вжити швидких заходів, якщо через імпорт з України певних продуктів виникнуть значні порушення на ринку ЄС або ринках однієї чи кількох держав-членів ЄС. Зокрема, передбачається можливість екстреного гальмування для особливо чутливих сільськогосподарських продуктів, а саме птиці, яєць, цукру, вівса, крупи, кукурудзи та меду. Якщо імпорт цих товарів перевищить середні обсяги імпорту, зафіксовані в другій половині 2021 року та за весь 2022 та 2023 роки, тарифи можуть ввести повторно.

Поточні торговельні заходи закінчуються 5 червня 2024 року, і нові правила мають відразу набути чинності.

За висновками експертів через нові обмеження Україна заробить на €331 мільйон менше від експорту до ЄС, ніж у 2023 році, порівняно з €240 мільйонами в початковій пропозиції Європейської комісії [1].

В заяві Європарламенту зазначається, що лібералізаційні заходи залежать від поваги з боку України до демократичних принципів, прав людини, верховенства права та її постійних зусиль у боротьбі з корупцією та організованою злочинністю [2].

В той же час Україна готова прийняти обмеження на торгівлю з ЄС, щоб вирішити політичну суперечку з Польщею, але також закликає ЄС заборонити імпорт російської сільськогосподарської продукції, яка все ще надходить до блоку через Білорусь та країни Балтії [9].

Оскільки досі не існувало кількісних обмежень на імпорт зерна з росії, в той час як такі обмеження існують для імпорту – українського, очікується, що у найближчій перспективі Європейська комісія представить пропозицію щодо обмежень на кількість імпорту зерна з росії та білорусі. Водночас, ЄС хоче уникнути повного ембарго, оскільки є побоювання глобального коливання цін, а також того, що це негативно вплине на бідні країни. При цьому транзит продукції з росії та білорусі буде дозволений [4].

В 2023 році до ЄС, за даними Євростату, було ввезено понад 1,5 млн тонн зерна. При цьому в 2022 році було ввезено 970 тис. тонн зерна.

Українська держава намагається залагодити зернові суперечки з Польщею, Словаччиною та Угорщиною закликаючи уряди цих країн до конструктивних перемовин. В той же час Україна готова відстоювати свої власні інтереси у правовій площині подавши позов до арбітражу Світової організації торгівлі, крім того прем'єр-міністр України попередив, якщо Польща та Угорщина не погодяться на узгоджені з Єврокомісією заходи та не скасують односторонні заборони щодо наших товарів, буде ухвалено рішення про заборону імпорту до України певних категорій товарів із зазначених країн [10].

Висновки. Сьогодні, на фоні повномасштабного вторгнення росії, Україна особливо зацікавлена в експорті агропродукції у країни ЄС:

По-перше, експорт продовольства залишається важливим джерелом бюджетних надходжень. До війни український аграрний сектор давав до 20% ВВП та понад 40% експортних доходів (у 2021-22 роках експорт зернових та олії приніс країні понад 22,2 млрд доларів). Тож подальше блокування експорту вдарить по економіці, фінансах, податкових надходженнях і робочих місцях в Україні.

По-друге, за оцінками Міністерства аграрної політики та продовольства, врожай сезону 2023 року становитиме 79 млн тонн, що на 15 млн тонн більше, ніж планували під час посівної, та щонайменше на 7 млн тонн більше, ніж торік. Тому для утримання внутрішніх цін на зерно на належному рівні потрібно мати можливість вивозити з країни щомісяця від 3 до 5 млн тонн.

По-третє, Україна залишається вірною своїм міжнародним зобов'язанням забезпечувати продовольством бідніші країни Африки та Азії. Тому, продовження зернового ембарго зіграє на руку плану РФ влаштувати у світі чергову продовольчу кризу та використати штучну загрозу голоду в якості важелю впливу на політику колективного Заходу щодо санкційних обмежень РФ і подальшої підтримки України.

Література:

1. Амру О. Євросоюз остаточно схвалив продовження безмитної торгівлі з Україною ще на рік. URL: <https://babel.ua/news/107045-yevrosoyuz-ostatochno-shvaliv-prodovzhennya-bezmitnoji-torgivli-z-ukrajinoyu-shche-na-rik>
2. Європарламент вніс зміни до пропозиції про безвізову торгівлю з Україною. URL: <https://agroportal.ua/news/ukraina/yevroparlament-vidpraviv-na-dooprasyuvannya-propoziciyu-bezvizovoji-torgivli-z-ukrajinoyu>
3. Махінова А. Захистити агроекспорт: які можливості є в Україні для суперечки з ЄС. URL: <https://www.euointegration.com.ua/experts/2023/09/6/7168871/>
4. Наступного тижня Єврокомісія запропонує обмеження імпорту російського та білоруського зерна. URL: <https://ukragroconsult.com/news/%e2%80%8bnastupnogo-tyzhnya-yevrokomisiya-zaproponuye-obmezhennya-importu-rosijskogo-ta-biloruskogo-zerna/>
5. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
6. Польща може потрапити під санкції Євросоюзу через ембарго на імпорт українського зерна. URL: <https://today.ua/ruskyj-polsha-mozhet-popast-pod-sanktsyyu-evrosoyuza-uz-za-embargo-na-ymport-ukraynskogo-zerna/>
7. Польща шантажує Україну вступом в ЄС. URL: <https://finance.ua/ua/goodtoknow/ukrainske-zerno-rozbratu>
8. У ЄС стурбовані «надмірним імпортом» зерна з України. URL: <https://usm.media/u-%d1%94s-sturbovani-nadmirnim-importom-zerna-z-ukra%d1%97ni/>
9. Україна готова прийняти обмеження на торгівлю з ЄС, але є нюанси. URL: <https://ukragroconsult.com/news/ukrayina-gotova-pryjnyaty-obmezhennya-na-torgivlyu-z-yes-ale-ye-nyuansy/>
10. Які перспективи поновлення експорту української агропродукції. URL: <https://cpd.gov.ua/main/yaki-perspektyvy-ponovlennya-eksportu-ukrayinskoyi-agroprodukcziyi/>
11. COMMISSION IMPLEMENTING REGULATION (EU) 2023/903. URL: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_impl/2023/903/oj

Abstract. *The paper examines the state and prospects of agricultural exports to the EU. It is noted that Russia's full-scale invasion has caused significant damage to Ukraine's economy and, as a result, significantly reduced budget revenues, which significantly affects the country's defense capability. Therefore, increasing the volume of agricultural exports to world markets, primarily to the EU, is a matter of national security. To support Ukraine's economy in an extremely difficult period, the European Union has officially abolished duties on Ukrainian goods, which has created problems for European farmers who now face difficulties in selling their products. In this regard, Poland, Hungary, and Slovakia have imposed their own bans on grain imports from Ukraine.*

The article analyzes the main reasons for blocking the export of domestic agricultural products. It is noted that against the background of blocking agricultural products from Ukraine, Russian agricultural products freely enter the EU countries through Belarus and the Baltic States.

The author analyzes the joint efforts of Ukraine and the EU to find ways out of the current crisis. It is noted that Ukraine is ready to accept restrictions on trade with the EU in order to resolve the political dispute with Poland and other countries that have imposed their own ban on grain imports from Ukraine. At the same time, the European Commission stated that such actions by individual EU members contradicted common EU decisions and European law. By its decision, the EU finally allowed Ukraine to export its agricultural.

Keywords: *agricultural products, grain, exports, duties, quotas, trade relations, liberalization, embargo, crisis, unblocking.*